

'Mister Kampereiland' Zwier Stoel

(Kampen 5 juni 1945 - Kampen 6 mei 2012)

door Theo van Mierlo

Het moet ergens midden jaren negentig van de vorige eeuw zijn geweest, ik was werkzaam bij het Gemeentearchief Kampen, toen op een rustige middag Zwier Stoel de studiezaal aan de Molenstraat betrad. Altijd bezig met genealogisch onderzoek, vooral betreffende families 'van het eiland', wilde hij even enkele akten uit de Burgerlijke Stand raadplegen. Helaas moest ik hem teleurstellen. De betreffende akten waren nog onder beheer van de afdeling Burgerzaken en daarmee (nog) niet openbaar en dus ook niet raadpleegbaar. Even was het stil, maar toen kwam het resolute antwoord van Zwier: volgens de wet zijn geboorteakten na 100 jaar, huwelijksakten na 75 en overlijdensakten na 50 jaar openbaar; en de door hem verlangde akten voldeden hieraan, dus was het zijn recht deze in te zien. Ik maakte de getergde harde werker - immers, hij had gehoopt in het korte moment dat hij even tijd had de Mandjeswaard achter zich te laten, spijkers met koppen te kunnen slaan - duidelijk dat het ondoenlijk is jaarlijks akten over te dragen aan het Gemeentearchief en dat de wet het toestaat dit in blokken van bijvoorbeeld tien jaar te doen. Maar had ik hem daarmee ook overtuigd van mijn gelijk?

Dus niet, zo bleek enige tijd later uit een telefoontje van een collega van Burgerzaken. Deze meldde mij dat de volgende dag enkele registers van de Burgerlijke Stand aan de Molenstraat afgeleverd zouden worden, omdat 'een boze Zwier Stoel van het Kampereiland' hem erop had gewezen dat dit wettelijk verplicht was en hij de akten de volgende dag hoe dan ook wilde raadplegen. Ik heb mijn collega uiteindelijk wél weten te overtuigen dat niet een willekeurige burger (óók als die Zwier Stoel heet), hoe goed bedoeld ook, maar de archivaris en het hoofd Burgerzaken bepalen wanneer zaken overgedragen en daarmee openbaar worden. En opnieuw moest ik een dag later Zwier Stoel teleurstellen én terechtwijzen.

Het heeft onze verhouding nooit werkelijk geschaad, maar dat het Zwier

lekker heeft gezeten: ik weet zeker van niet, want als Zwier Stoel zich iets voornam, dan moest dat worden verwezenlijkt, zo bevestigd eenieder die op welke wijze ook met hem te maken heeft gehad.

Gedreven

Het boven beschreven voorval typeert dan ook bij uitstek de gedrevenheid van de persoon Zwier Stoel. Als boer op stadserf 9 aan de Oudedijk op de Mandjeswaard, waar ook zijn vader en grootvader boerden, lag hem vooral het boerenleven in en om Kampen na aan het hart. Als warm pleitbezorger van de rechten en het welzijn van de boeren als pachters legde hij met zijn vaak uitgesproken mening en dominante karakter menig ambtenaar, maar ook raadsleden (tot de overdracht door de gemeente Kampen van het eigendom van haar gehele landerijenbezit aan Kampereiland Vastgoed nv in oktober 2007, was de raad immers formeel verantwoordelijk voor de verpachting van de landerijen), het vuur aan de schenen. Maar minstens zo gedreven was hij in zijn interesse voor alles wat te maken had met de rijke historie van 'zijn eiland'. Of het nu genealogische gegevens van pachtersfamilies betrof, foto's, of oude voorwerpen, gereedschappen en machines, Zwier verzamelde het èn koesterde het, net als overigens het Kamper dialect. Als vanzelf was hij steeds prominent aanwezig op de avonden van de Kamper Taalkring en een trouwe deelnemer aan het Groot Kamper Dictee. Afstammend van de eerste Afscheidenen uit Zalk, was Stoel ook geïnteresseerd in kerkhistorie. Zo pleitte hij voor het op schrift stellen van de geschiedenis van de gereformeerde kerk Kampen, een wens die uiteindelijk in 1994 met de verschijning van *Geschiedenis van de Gereformeerde Kerk van Kampen 1895-1994* van de hand van Henk Leih, in vervulling ging. Ook was Zwier een trouw vriend van de Theologische Universiteit in Kampen. Nog enkele dagen vóór zijn overlijden woonde hij op 12 mei de afscheidsdienst in de Burgwalkerk bij.

Maar zoals al gezegd, de historie van het Kampereiland en zijn bewoners lagen hem het meest na aan zijn hart. Zijn kennis van de geslachten en de onderlinge familieverbanden tussen de bewoners van de erven op de Kampereilanden was haast onuitputtelijk en op zijn eigen erf bood menig stalruimte niet meer plaats aan koeien, maar aan zijn collectie gereedschappen en machines, die hij overigens samen met anderen, zoals Arend Kanis en Joop Koers, bijeen gebracht had. Gereedschappen en machines die ook werden ingezet tijdens de jaarlijkse Oogstdag op het Kampereiland, vanaf 1996 georganiseerd door de Stichting Ons Erfgoed. Niet alleen was Zwier Stoel één van de belangrijkste drijvende krachten aan dit inmiddels

Zwier Stoel (l) en de heer H.J. Meuleman (m) namens Stichting Ons Erfgoed, tekenen op 26 april 2006 onder toezien oog van wethouder R. de Boer (r), de akte van overdracht van de boerderij op erf 29 door de gemeente Kampen aan de stichting. (Foto: Freddy Schinkel).

door duizenden bezoekers bezochte evenement, hij genoot ook zichtbaar van het daadwerkelijk deelnemen aan de werkzaamheden met behulp van de oude machines.

Museumboerderijen

Stichting Ons Erfgoed werd mede op initiatief van Zwier Stoel in 1996 opgericht. Aanleiding was de wens van hem om erf 29 aan de Heultjesweg, dat nauwelijks ingrijpende verbouwingen had ondergaan, in te richten als museumboerderij. Toch moest er eerst een andere klus geklaard worden. De gemeente Kampen, in bezit van de stadsboerderij Groenestraat 94, zag ook graag deze boerderij onder beheer van de Stichting. Na vijf jaar, op 7 juli 2001, konden de deuren van museum De Stadsboerderij, onder beheer van Stichting Ons Erfgoed geopend worden. Was bij de realisatie van dit museum Zwier Stoel een belangrijke drijfkracht, bij de realisatie van zijn grootste wens, Museumboerderij Kampereiland (Erf 29), was hij dat nog meer. Acht ton moest er voor de realisatie van zijn droom op tafel komen.

En Stoel gebruikte zijn kanalen binnen gemeente èn provincie om dit bedrag vooral via een Europese subsidie van vier ton ook daadwerkelijk binnen te halen. Precies vijf jaar na de opening van De Stadsboerderij, was de opening van Erf 29 een feit. De museumboerderij was en is vooral een boerderij zoals die in de ogen van Zwier Stoel moest zijn. Over de plaatsing van elke balk, steen of poer had Zwier zijn mening, en aldus geschiedde, ook al keken ambtenaren, collega-boeren of boerderijspecialisten er wellicht anders tegenaan. Beide musea zullen dan ook altijd iconen blijven voor deze markante agrariër.

Voorgoed afscheid

Eenmaal pachter af, verruilde de rasechte Kampereiland in 2011 het eiland voor de stad. Maar vanuit de achtste verdieping van de Berktoeren hoopte Stoel nog vele jaren te kunnen genieten van het uitzicht op zijn zo geliefde geboortegrond. Helaas maakte een slopende ziekte de realisatie van dit voornemen voor Zwier al snel niet meer mogelijk. Vijf dagen vóór zijn overlijden maakte hij nog wel de plaatsing mee van de replica van de bronzen beeldengroep bij Ons Erf - in 1995 vervaardigd door kunstenaar Carla Vrendenberg - die een jaar eerder was gestolen. De replica kon vervaardigd worden naar een kleine kopie van het kunstwerk in bezit van, inderdaad Zwier Stoel. De beeldengroep draagt als titel *De Zaaiers*. Als veehouder zal hij relatief weinig gezaaid hebben. Maar als pleitbezorger van het behoud van de cultuurhistorie - zo was Zwier in oktober 2011 medeoprichter van de Erfgoedraad Kampen - heeft hij des te meer gezaaid en geoogst! En daar zullen velen tot in lengte van dagen volop van kunnen genieten.